

Новак Крстић

**УГОВОР О УСТУПАЊУ И РАСПОДЕЛИ
ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА**

Ниш 2021.

*Кћери Лари, супрузи Јелени,
мајци Јадрани и преминулом оцу Миомиру – Крлету,
за несебичну љубав, разумевање и подршку.*

Др Новак М. Крстић
УГОВОР О УСТУПАЊУ И РАСПОДЕЛИ ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА

Издавач

Правни факултет Универзитета у Нишу, Центар за публикације

За издавача

Проф. др Горан Обрадовић, декан

Рецензенти

Проф. др Драгица Живојиновић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

Проф. др Јелена Видић, ванредни професор Правног
факултета Универзитета у Новом Саду

Проф. др Михајло Цветковић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Нишу

Технички уредник

Ненад Милошевић

Лектура

Моника Мирковић

Штампа

Медивест Ниш

Тираж 100

ISBN 978-86-7148-278-3

Copyright© Правни факултет Универзитета у Нишу

Сва права задржана. Није дозвољено да било који део ове књиге
буде снимљен, емитован, или репродукован на било који начин,
укључујући фотографију, магнетни запис или било који други
вид записа без претходне дозволе аутора и издавача.

<http://www.prafak.ni.ac.rs>

Рад је настао као резултат истраживања финансираног од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије према уговору са евиденционим бројем 451-03-9/2021-14/200120.

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.....	IX
----------------	----

СКРАЋЕНИЦЕ	XI
------------------	----

ГЛАВА ПРВА

УВОДНА РАЗМАТРАЊА – О ПРАВНИМ ИНСТРУМЕНТИМА ЗА РАСПОЛАГАЊЕ ИМОВИНСКИМ ПРАВИМА ОД СТРАНЕ ПРЕДАКА И ЊИХОВОЈ СВРСИСХОДНОСТИ	1
--	---

ГЛАВА ДРУГА

УВОЂЕЊЕ УГОВОРА О УСТУПАЊУ И РАСПОДЕЛИ ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА У НАШЕ ПРАВО. ПОЈАМ И ЗНАЧАЈ	11
2.1. Регулисање уговора о уступању и расподели имовине за живота	12
2.2. Појам уговора о уступању и расподели имовине за живота	13
2.3. Значај и оправданост регулисања	14
2.4. Истраживање.....	18

ГЛАВА ТРЕЋА

УСЛОВИ ЗА ПУНОВАЖНОСТ УГОВОРА О УСТУПАЊУ И РАСПОДЕЛИ ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА	21
3.1. Уводне напомене.....	21
3.2. Субјекти уговора о уступању и расподели имовине за живота	23
3.2.1. Последице одсуства сагласности на уговор потомка који је позван да по закону наследи уступиоца	34
3.2.2. Последице одсуства сагласности на уговор супружника уступиоца	41
3.3. Предмет уговора о уступању и расподели имовине за живота.....	43
3.3.1. Обавезе уступиоца	43
3.3.2. Обавезе потомака	54
3.4. Форма уговора о уступању и расподели имовине за живота	62
3.4.1. Форма уговора о уступању и расподели имовине за живота према одредбама савезног Закона о наслеђивању из 1955. и републичког Закона о наслеђивању из 1974. године	63

3.4.2. Форма уговора о уступању и расподели имовине за живота према изворном тексту Закона о наслеђивању Републике Србије из 1995. године	66
3.4.3. Форма уговора о уступању и расподели имовине за живота према изворном тексту Закона о јавном бележништву из 2011. године..	68
3.4.4. Форма уговора о уступању и расподели имовине за живота према важећим прописима у Републици Србији.....	72

ГЛАВА ЧЕТВРТА

МЕСТО УГОВОРА О УСТУПАЊУ И РАСПОДЕЛИ ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА У РЕГУЛАТИВИ	87
--	-----------

ГЛАВА ПЕТА

КАРАКТЕРИСТИКЕ УГОВОРА О УСТУПАЊУ И РАСПОДЕЛИ ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА	91
--	-----------

ГЛАВА ШЕСТА

ДЕЈСТВА УГОВОРА О УСТУПАЊУ И РАСПОДЕЛИ ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА	103
6.1. Најзначајнија облигационоправна дејства	103
6.2. Наследноправна дејства.....	104
6.3. Остала дејства уговора о уступању и расподели имовине за живота	111
6.3.1. Одговорност потомака за дугове уступеоца.....	111
6.3.2. Побивање уступања и расподеле имовине од стране уступоочевих поверилаца.....	113
6.3.3. Обавеза јемства међу уступоочевим саговорачима.....	115

ГЛАВА СЕДМА

РАСКИД И ОПОЗИВ УГОВОРА О УСТУПАЊУ И РАСПОДЕЛИ ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА	117
7.1. Уопште о раскиду и опозиву уговора	117
7.2. Разлози за опозив уговора о уступању и расподели имовине за живота	121
7.2.1. О начину раскида уговора и повраћаја датог.....	123
7.2.2. Раскид уговора због грубе неблагодарности	126
7.2.3. Раскид уговора због недавања издржавања и неплаћања дугова	136
7.2.4. Раскид уговора због неизвршења осталих обавеза	143

7.2.5. Остали разлози за раскид уговора о уступању и расподели имовине за живота.....	147
7.2.5.1. Споразумни раскид уговора.....	147
7.2.5.2. Раскид због осиромашења уступеоца.....	149
7.2.5.3. Раскид уговора према супружнику са којим је брак престао.....	152
7.3. Правне последице раскида уговора о уступању и расподели имовине за живота.....	154

ГЛАВА ОСМА

УГОВОР О УСТУПАЊУ И РАСПОДЕЛИ ИМОВИНЕ ЗА ЖИВОТА У ДРЖАВАМА СА ПРОСТОРА НЕКАДАШЊЕ СФРЈ.....

8.1. Нормативни оквир.....	159
8.2. Претпоставке пуноважности (ваљаности) уговора.....	160
8.3. Облик уговора о уступању и расподели имовине за живота.....	164
8.4. Предмет уговора о уступању и расподели имовине за живота.....	167
8.5. Правна дејства уговора о уступању и расподели имовине за живота.....	169
8.6. Опозив уговора о уступању и расподели имовине за живота.....	172

ПРИЛОЗИ.....

Прилог 1 - пример уговора на основу којег пар предака, као уступеоци, уступају и расподељују своје непокретности деци и унуцима	176
Прилог 2 – пример уговора на основу којег се непокретне и покретне ствари уступају потомцима, а супружник уступеоца се саглашава са уступањем и расподелом.....	180
Прилог 3 – пример уговора на основу којег се једном од потомака преноси предузетничка радња	183

КЊИЖЕВНОСТ

Књиге, уџбеници, монографије, приручници, докторске дисертације и остале публикације монографског карактера.....	185
Радови у зборницима, монографским публикацијама, чланци и друга правна периодика.....	189
Правни прописи.....	195
Интернет извори.....	198
Извори судских одлука (билтени, збирке судских одлука, електронске базе).....	198
Попис судских одлука.....	199
О АУТОРУ.....	203

ПРЕДГОВОР

У корпусу уговора који се у српској цивилистици традиционално, дуги низ деценија изучавају у оквиру теорије наследног права, уговор о уступању и расподели имовине за живота, уз уговор о доживотном издржавању заузима најзначајније место. И док је у наследноправној доктрини изучавању уговора о доживотном издржавању, као једном од по много основа најспорнијих правних послова нашега правнога живота посвећена велика пажња, манифестована кроз бројне научне и стручне радове, монографске публикације, докторске и магистарске тезе, дотле то ни изблиза није случај са уговором о уступању и расподели имовине за живота. Слободан сам да оцинем – неоправдано, премда је јасно да он није у тој мери заступљен у правној свакодневици, не изазива толико контроверзи нити је повод бројних и дуготрајних парница као уговор о доживотном издржавању. Овом монографијом, условно речено, исправљам ту „неправду“ према уговору о уступању и расподели имовине за живота.

Искуство које сам стекао током дугогодишњег рада у настави на предмету Наследно право на Правном факултету Универзитета у Нишу, сарадња са колегиницама и колегама који се баве овом граном права, као и са јавним бележницима били су ми од велике користи приликом писања ове књиге. Намера ми је била да читалачку јавност упознам са уговором о уступању и расподели имовине за живота, укажем на његове предности и недостатке, нарочито апострофирајући корисност његовог закључења када год за то постоји прилика. Имајући у виду да је „теорија без праксе као точак без осовине“, односно да је „теорија без праксе јалова, а пракса без теорије слепа“, настојао сам да уговор темељно теоријски анализирам у свој његовој комплексности, а да истовремено укажем и на његову практичну димензију кроз судске одлуке и поступање јавних бележника у поступку солемнизације уговора.

Књига је намењена широком кругу читалаца. Надам се да ће она свој пут наћи и до научне и стручне јавности, да ће бити од користи и правницима-практичарима, као и да ће приликом изучавања овог правног посла допринети студентима свих нивоа студија на правним факултетима у Републици Србији његовом бољем разумевању. Осим теоријске обраде института, приказа судске праксе те анализе садржине

доступних закључених уговора пред бележницима, у публикацији је као прилог дато неколико карактеристичних примера уговора о уступању и расподели имовине за живота какви се у пракси закључују, а који читаоцима могу бити од користи приликом формулисања уговорних одредаба. Компаративна анализа ограничена је на законодавства са простора бивше Југославије, уз делимично изучавање института *patto di famiglia* из италијанског права. У евентуалном другом издању ове публикације место би нашла и анализа уговора сличних уступању и расподели имовине за живота у другим европским правима.

Изражавам велику захвалност јавним бележницима Зорици Стојановић и Драгану Николићу из Ниша, Александру Исламовићу из Лебана и Драгиши Нешићу из Алексинца на практичним саветима и спремности за сарадњу. Ова монографија настала је у време пандемије COVID-19, изазване вирусом SARS-COV-2, а спровођење истраживања у јавнобележничким канцеларијама било је планирано за крај 2020. и почетак 2021. године. Будући да је епидемиолошка ситуација у то време била веома неповољна у Републици Србији, услед чега је спровођење истраживања било скопчано са малим ризиком, љубазношћу наведених јавних бележника добио сам у електронској форми примерке закључених уговора како бих био у прилици да анализирам њихову садржину. Резултати спроведеног истраживања презентовани су у раду.

Посебну захвалност дугујем уваженим рецензентима, како на томе што су се прихватили овога посла, тако и на њиховим добронамерним саветима и сугестијама. Захваљујем се и онима који су ми пружили стручно-техничку помоћ приликом креирања публикације, а нарочито Ненаду Милошевићу. Коначно, унапред исказујем захвалност читаоцима за све конструктивне критике, примедбе и предлоге.

У Нишу, марта 2021.

Аутор

СКРАЋЕНИЦЕ

ЗВП	Закон о ванпарничном поступку Србије
ЗОНСЛ	Zakon o dedovanju Slovenije
ЗЈБ	Закон о јавном бележништву Србије
ЗОН из 1955.	Закон о наслеђивању из 1955. године
ЗОН из 1974.	Закон о наслеђивању из 1974. године
ЗОН	Закон о наслеђивању Србије
ЗОНБИХ	Zakon o nasljeđivanju Federacije BiH
ЗОНРС	Закон о наслеђивању Републике Српске
ЗОНХР	Zakon o nasljeđivanju Hrvatske
ЗОНЦГ	Zakon o nasljeđivanju Crne Gore
ЗНотЦГ	Zakon o notarima Crne Gore
ЗООХР	Zakon o obveznim odnosima Hrvatske
ЗОО	Закон о облигационим односима Србије
ЗООМК	Закон за облигационите односи Северне Македоније
ЗОСПО	Закон о основама својинскоправних односа Србије
ЗПП	Закон о парничном поступку Србије
ЗПД	Закон о привредним друштвима Србије
ЗПН	Закон о промету непокретности Србије
ЈП	Јавнобележнички пословник
ПЗ	Породични закон Србије
Преднацрт ГЗ	Преднацрт Грађанског законика Србије
СГЗ	Грађански законик Србије из 1844. године

*„Добročинство је једино
благо које се увећава давањем“.*

Cesare Cantù